

Razstava učil v Ljubljani.

(Dalje.)

C. Avstrija.

Splošna sodba je bila, da je bil ta oddelek najlepši in tudi najbolj zanimiv del vse razstave. Zato vsa čast in pohvala odseku in posebno še njega načelniku, gosp. Luki Jelencu, ki je priredil ta del razstave. »Avstrija« je imela 16 oddelkov. Ker je bilo delo ogromno, zato si je odsek dela razdelil. Načelnik razstavnega odseka, g. Luka Jelenc, je priredil štiri oddelke, g. A. Smrdelj tri, sestra Terezija Hanzelič dva, g. J. Jeglič dva, g. F. Marolt dva, gđč. M. Marout enega ter gg. Gabršek in Wider tudi vsak po en oddelek. Vsi člani odseka so pa prirejali razstavo dogovorno in sporazumno z odsekovim načelnikom tovarišem Jelencem, ki pa za svoj trud ni dobil pohvale, kakor tudi ne načelnik odseka za »domoznanstvo«, g. Al. Kecelj, dočim so prejeli pohvalne dekrete taki, ki so razstavo le mimogrede pogledali in celo taki, ki razstave niti videli niso! Prezrtih je bilo še več drugih, ki so si pridobili mnogo zaslug za razstavo; a vendar nihče ni žaljen zaradi tega, ker ima vsakdo zavest, da je delal za korist in napredek ljudskega šolstva. Povedali smo to samo zaradi tega, da bi prizadeti krogi izpoznali, da dvojna mera ne izpodbuja učiteljstva do dela in tudi ne pospešuje ljudskega šolstva.

Po tem preludiju si pa oglejmo »Avstrijo«, in sicer oddelek za oddelkom.

1. Obči pregled. Vlach: Poočitovanje najvažnejših zemljepisnih pojmov. Zemljevidni obris I.: Avstro-ogrška monarhija. Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstro-ogrške monarhije, fizikalni in politični.

2. Goropisje. Zemljevidni obris II.: Avstro-ogrška monarhija. Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstro-ogrške monarhije, fizikalni in politični.

Slike: Hölzel: Ortler. Ledenik. Pastirica z Velikim Klekom. Lehman: Bernske Alpe. Slap. Koča za turiste. Planinska koča za pastirje. Razglednice. Planinske cvetice.

Planinka. Ravš. Kosi apnenca. Kosi granita. Rudnine: premog, sol, svinec, baker. Živali: srna, jelen, divja koza, planinski orel (slike). Črevlji za planince. Palica za planince. Dereze. Krplice. Cepin. Vrv. Nahrbtnik. Kravji zvonec. Kotel, orodje in posoda za izdelovanje sira. Kos suhega telečjega želodca. Kos sira. Sirovo maslo.

3. Kras. Zemljevid Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstro-ogrške monarhije, fizikalni in politični.

Slike: Postojna, Postojnska jama, vhod v Postojnsko jamo, plesišče v Postojnski jami, tartar v Postojnski jami, požiralnik Pivke, Cerknjsko jezero, pogozdovanje Krasa pri Št. Petru, Predjamski grad, Benetke, železnica; hrast, bukev, smreka, vinograd.

Človeška ribica. Kosi apnenca in kapnikov. Vino. Grozdje. — Laurenčič: Kranjska v slikah in opisih.

4. Ogrska nižina. Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstre-ogrške monarhije, fizikalni in politični. Slike. Hölzel: Pusta Hortobágy pri Debrecinu. Lehman: Ogrska pusta. Umlauf: Narodne noše. Slike ogrskih mest in pokrajin. Podivjani konji. Razglednice. Pastir (čikoš) in par volov (model). Koruza, pšenica.

5. Dunav. Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstrijskih alpskih dežel. Šolski nastenski zemljevid sudetskih dežel.

Slike: Hölzel, Dunav pri Dunaju. Dunaj. Izvir Dunava v Črnem lesu. Železna vrata (Ršava).

Razglednice posameznih krajev, ob katerih teče Dunav. Model parnika.

6. Koroško. — Štajersko. Rothang: Šolski nastenski zemljevid avstrijskih alpskih dežel.

Slike: Celovec, Veliki Klek, Vrbsko jezero, Gradec, Maribor, Celje, Rogatec, Semrnik, Dachstein, Erzberg. Razglednice znamenitih krajev. Premog. Granit. Slatina. Sol. Grozdje. Vino, pivo. Izdelki iz železa in svinca. Puška s krogli. Volneno blago.

7. Hrvaško in Slavonsko. Haardt-Rutar-Orožen: Avstro-ogrška monarhija. Deželni grb.

Slike: Zagreb, Hrvatje (narodna noša), Strossmayer, Jelačić, Korana s Plitviškimi jezeri, Sisek, bitka l. 1593. Razglednice. Koruza. Slive. Slivovec. Ročna dela. Tamburica. Hrastove doge za sode.

8. Primorska in Dalmacija. Zemljevid: Avstro-ogrška monarhija. Šolski nastenski zemljevid avstrijskih alpskih dežel. Deželna grba.

Slike: Miramar, Opatija, Ressel, Simon Gregorčič, Čiči (narodna noša), Tegetthoff, parnik, vojna ladja. Gerasch: Slapovi Krke, Kotorski zaliv, Trst, Gorica, Pulj, Zader. Razglednice. Model morske ladje. Morska sol. Morska voda. Južno sadje: smokve, mandlji, citrone, dinja, maroni, pomaranče. Vina: rebula, teran, refoško, bržanka. Maraskino. Karakteristična drevesa: lavorika, oljka, oljčni sad in olje, pinija. Sardele. Sviloreja. Sirovi riž. Rižni skrob. Rižni zдроб.

9. Jadransko morje. Zemljevidni obris: Jadransko morje. Tržaško pristanišče. Hölzel: Pristanišče. Razglednice in stereoskopske slike vseh pomorskih mest, trgov, večjih krajev ob Jadranskem morju. Slike mest na otokih. Pomorščak. Trst z vojnimi ladjami. Bitka pri Visu. Tegetthoff. Model ladje. Obmorski prirodni pojavi (slike). Morska voda, sol, soline. Galebi. Razni prebivalci morja. Morske gobe. Stvari, ki se dovažajo po morju. (Dalje.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz „Deželnega slov. učiteljskega društva v Ljubljani“. Pretekli teden je oddalo društvo prošnjo za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva posl. g. Ivanu Hribarju, ki jo je že pri prvi seji, kakor smo v zadnji številki omenili, izročil deželnemu zboru. — Prošnja ima naslednje točke: 1. Plače (XI, X, IX, oziroma za meščanske šole VIII. činovnega razreda državnih uradnikov). — 2. Leta provizoriškega službovanja naj se všteto v penzijo. — 3. Službena doba naj se skrajša na 35 let. — 4. Opravilne doklade naj se zvišajo, kakor je bilo sklenjeno na protestnem shodu. — 5. Vojaška leta naj se tudi všteto med službeni čas. — 6. Plače učiteljic naj bodo enake učiteljskim, in za ročna dela naj se posebej nagrade ali pa nastavijo posebne učiteljice za ženska ročna dela. — 7. Plače suplentov z zrelotnim izpričevalom naj znašajo najmanj 1200 K, ki pa naj se razdele na 12 mesecev, da ne bodo o počitnicah brez kruha.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. vintoka tekoč l. na Gomilskem. Vkljub skrajno neugodnemu vremenu so se zbrali društveniki v dokaj obilnem številu. V svojem otvoritvenem nagovoru pozdravi predsednik vse

navzoče, posebno gdč M. Škrbinc (Št. Jur ob T.) ki je društvu na novo pristopila. Potem se zahvali vsem činiteljem, ki so kaj pripomogli, da postane društvo še tekom l. 1905. pokrovitelj »Učiteljskega konvikta«. — G. Marsehitz je predaval »O risanju po naravi«. Njegovo poročilo je bilo obsežno in temeljito. Pokazal je, kako se more učitelj tudi glede tega predmeta ozirati na praktične potrebe svojih učencev. Označil je natančno postopanje in sestavil podrobni učni načrt za vsako šolsko leto posebej. Vse te risbe je razpoložil na ogled. Za svojo res aktualno razpravo je žel občno pohvalo. Na splošno željo bo svoje poročilo objavil. O tem predmetu se je vnel živahen razgovor. Poudarjalo se je, da je marljivost poročevalčeva v tej stroki res občudovanja vredna. Jako nam je ugajala njegova teoretična razprava. Še bolj bi nam pa ustregel, ako bi nam o priliki zborovanja v Letušu priredil hospitacijo o tem predmetu. Tu naj bi pa tudi razstavil vse risbe svojih učencev, najboljših kakor tudi najslabših. Tako bi društveniki spoznali, kako pri proizvajanju posameznih risb postopa in kaj se pravzaprav na podlagi nove metode da doseči. G. podavatelj obljubi, da ustreže tej želji tekom šolskega leta 1905/6. Poročilo g. Zotterja o deželni učiteljski skupščini v Gradcu se preloži na prihodnje zborovanje, ki bo dne 19. listopada tekoč. l. v Braslovčah. Obenem bo občni zbor našega »Čebelarskega društva.«

Učit. društvo za celjski in laški okraj zboruje v nedeljo dne 5. nov. t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne po nastopnem vzporedju: 1. Petje. 2. Zadnji zapisnik. 3. Društvene stvari in nasveti. 4. O kartografski projekciji. (Sanson-Flamsteedova osnova.) Podava gosp. profesor Jos. Kožuh. 5. Iz šolske prakse. Armin Gradišnik, tč. predsednik.

Učit. društvo za konjiški okraj ima svoje glavno letošnje zborovanje dne 12. nov. 1905 ob 1/2 11. uri dopoldne v Konjicah. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Letno poročilo tajnika. 4. Letno poročilo blagajničarice. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Volitev novega odbora. 7. Predlogi in nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Goriško.

„Učiteljsko društvo za goriški okraj“ ima dne 9. novembra ob 2. uri popoldne redno zborovanje v gornji dvorani kavarne »Central«. Dnevni red: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Letno poročilo o društvenem delovanju. 3. Poročilo o podružničnih delovanjih. 4. Pregled društvenega računa. 5. Volitev treh računskih pregledovalcev. 6. Poročilo o »Zavezinem« zborovanju v Pulju s posebnim ozirom na »Zavezine« liste. 7. Volitev šestih zastopnikov v društvo »Učit. konvikta v Ljubljani«. 8. Volitev društvenega odbora. 9. Razni nasveti in predlogi. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Književnost in umetnost.

Josip Regali: Reliefi. Tiskal in založil Dragotin Hribar v Ljubljani 1905. Cena 2 K, po pošti 20 vin. več. — Osmero črtic, zbranih v tej knjigi, razodeva lep pripovedni talent. Priporočamo!

Popotnik. Letnik XXVI. Štev. 10. — Na prvem mestu prijavlja g. prof. dr. Bezjak konferenčno predavanje »Pedagoškodidaktičke drobtine«. V I. poglavju govori o avtoriteti. — V naslednjem čitamo nadaljevanje tovariša Avgušтина Požegarja razprave o »Vplivih dušnih pretresov pri domači in javni odgoji«. — Članka »K metodiki risanja« (spisal J. St.) in »Odmev iz risarske izložbe na šolski razstavi v Ljubljani« (spisal J. B.) sta aktualnega značaja, ki zbudita zanimanje med reformatorji risarskega pouka. — Tovariša Fr. Kocbek in M. J. Nerat nadaljujeta podrobno svoje poročilo »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Normberku l. 1904«. Priporočljivo posebno krajnim šolskim svetom! — »Književno poročilo« govori o novih publikacijah na našem znanstvenem in leposlovnem književnem polju. — »Razgled« zaključuje tudi ta zvezek.

Vestnik.

† **Primož Pakiž.** Dne 28. pret. mes. je umrl v Ribnici g. Primož Pakiž, deželni poslanec, star 76 let. Pakiž je bil blag in miroljuben mož in po letih ter po funkcijski dobi najstarejši deželni poslanec kranjski. Dasi pristaš katoliško-narodne stranke, je bil vedno naklonjen učiteljstvu in vnet za regulacijo učiteljskih plač. Bil je nasprotnik klerikalni obstrukciji. Poslanec je bil od l. 1873. Dobrosrčnemu možu blag spomin!

K discipliniranju delegatov in delegatinj kranjskega učiteljstva. V okrajnem šolskem svetu v Krškem je glasoval za glasovito discipliniranje delegacije kranjskega učiteljstva en sam član, in to ni nihče drugi nego sam nadzornik Stiasny. Vsi ostali člani okr. šol. sveta so bili proti discipliniranju. S tem korakom si je uničil nadzornik Stiasny še tisto malo simpatij, ki jih je užival med učiteljstvom. V interesu šolstva bi bilo najbolje, da bi ne nadzoroval nobene šole več, zakaj učiteljstvo je proti njemu skrajno ogorčeno. Ne ve samo gospod Kaltenegger, ampak tudi učiteljstvo ve, na kakšnem kolesu je prijahal g. Stiasny do nadzorništva. To ne imponuje nikomur, najmanj pa učiteljstvu. Če hočejo šolstvu in učiteljstvu dobro, bi treba sedanjemu nadzorniku povedati, da je doigral svojo vlogo. Ako ne ve referent deželnega šolskega sveta v Ljubljani, kak pedagog je nadzornik Stiasny, naj povpraša njegovega kolego g. nadzornika Maierja. Kdor sodi šolstvo izven športnih višav, mu ne bodo imponirale stalne fraze: »Ko sem potoval... To sem videl v Parizu... ko sem bil v Carigradu... na Ruskem je to tako-le...« Vsaj učiteljstvo je že do grla sito takih refrenov. Naše mnenje je, da ni okrajno nadzorništvo nikaka sinekura, še manje pa je za to, da bi tlačilo svobodno voljo učiteljstva pod svoje pete! Torej!

Uradno maščevanje. Kakor poročamo v članku o razstavi učil v Ljubljani, je poslal c. kr. deželni šolski svet kranjski skoro vsem učiteljem in učiteljicam, ki so sodelovali pri razstavi učil, prav laskave pohvalne dekrete. Dobili so jih tudi taki, ki niso nič sodelovali (n. pr. predsednik razstavnega odbora g. nadzornik A. Maier), ki so se vrnili v Ljubljano tek pred otvoritvijo, ko je bila razstava že popolnoma prirejena, oziroma že zaključena. Nismo nikomur nevoščljivi za pohvalna pisma, še bolj bi vsakemu privoščili pohvalnice v obliki nagrad. Grajati pa moramo, da je uporabljala visoka učna uprava dvojno mero, ali na priporočilo nadzornika Maierja ali iz lastne inicijative, ne vemo. Prezrli so tudi tovariša L. Jelenc a, četudi je bil načelnik odseka, ki je priredil razstavo učil za »Avstrijo«. Ta oddelek je bil eden najlepših, in listi so ga večkrat omenjali v svojih poročilih. Ker je pa bil tovariš Jelenc delegat deželne učiteljske skupščine in je sedaj v dvojni preiskavi: 1. zaradi kršenja § 14. ministrskega ukaza z dne 8. maja 1872. l. in 2. zaradi govora, ki je z njim utemeljeval nujni predlog o regulaciji učiteljskih plač, se je hotel c. kr. deželni šolski svet nad njim maščevati že s tem, da mu ni dal priznalnice in pohvale. To je pač tako maščevanje, ki ni vredno te vzvišene korporacije!

Odbor »Učiteljskega konvikta« je, izvršujoč sklep zadnjega občnega zbora, poslal naučnemu ministrstvu prošnjo za denarno podporo. Prošnja je bila vsestransko dobro utemeljena in je zlasti poudarjala humanitarni namen namernane zgradbe. V kaki (in morda vsaki) drugi državi bi naučno, ministrstvo z radostjo priskočilo na pomoč takemu društvu, ki ima tako plemenito nalogo. Naše naučno ministrstvo pa je odboru poslalo odgovor, da nima za take reči potrebnega kredita! Ali je to storilo človekoljubno ministrstvo iz lastne inicijative ali na »priporočilo« iz Ljubljane — ne vemo. A bodi kakorkoli! Tudi brez podborce z Dunaja zgradi kranjsko učiteljstvo varno zavetje svojim sirotam in otrokom.

Za nadučitelja v Guštanj je prišel g. Pečnik, doslej učitelj na Bajtiščah v Rožni dolini.

Premeščena je Irena Slemenškova, doslej prov. učiteljica na Zdolah pri Vidmu, k Sv. Trojici v Slov. goricah.